5 lat po szczycie NATO w Warszawie

Osiągnięcia, zmiany, wyzwania

POLITYKA INSIGHT

LOCKHEED MARTIN

Szanowni Państwo

8 lipca minie pięć lat od szczytu przywódców NATO w Warszawie, w czasie którego zatwierdzone zostały przełomowe decyzje w zakresie odstraszania i obrony przed groźbą ataku Rosji na sąsiadujące z nią kraje Sojuszu. Był to moment zwrotny w podejściu NATO do swojej roli.

Powołane zostały wielonarodowe batalionowe grupy bojowe, które rozmieszczono w Estonii, na Łotwie, Litwie i w Polsce, powołana została także wielonarodowa brygada w Rumunii. Na czele grup batalionowych stanęły: Zjednoczone Królestwo (Estonia), Kanada (Łotwa), Niemcy (Litwa) i Stany Zjednoczone (Polska), a kontyngenty wysłało ponad 20 krajów.

Jednym z ustaleń szczytu było ustanowienie trwałej, rotacyjnej, wysuniętej obecności wojskowej NATO, która miała zapewnić najbardziej narażonych na rosyjską agresją sojuszników o gotowości państw Sojuszu do podjęcia kolektywnej obrony w razie napaści. Krok ten związał jeszcze mocniej bezpieczeństwo krajów przyjętych do Sojuszu po zimnej wojnie z bezpieczeństwem dużych krajów Zachodu. NATO zdecydowało się też rozbudować regionalne struktury dowodzenia szczebla dywizji i korpusu oraz zwiększyć intensywność i skalę ćwiczeń.

Na szczycie w Warszawie podpisana została również deklaracja o pogłębionej współpracy z Unią Europejską w obszarze cyberbezpieczeństwa, dozoru obszarów morskich, zwalczania zagrożeń hybrydowych i odporności infrastruktury krytycznej, która podkreśliła rolę wspólnego cywilno-wojskowego reagowania na wrogą aktywność Rosji. Dokument zapoczątkował nowy etap współpracy miedzy tymi organizacjami – nigdy wcześniej nie była ona lepsza.

Przyjęte kierunki przemian były kontynuowane i wzmacniane na kolejnych szczytach Sojuszu w Brukseli w 2018 r., Londynie w 2019 r. i ponownie w Brukseli 14 czerwca 2021 r. Rosja nie zmieniła bowiem swojej agresywnej polityki, a w międzyczasie do Sojuszu dołączyli kolejni członkowie: w 2017 r. Czarnogóra, a w 2020 r. Macedonia Północna.

W Polityce Insight uznaliśmy, że piąta rocznica szczytu w Warszawie jest doskonałą okazją by przypomnieć znaczenie podjętych wówczas decyzji, podsumować postęp, jaki dokonał się w NATO, przybliżyć stan relacji Sojuszu z Unią Europejską i Rosją i omówić rozwój sił zbrojnych Polski. Tym tematom poświęcamy konferencję online 23 czerwca oraz niniejszą publikację.

Partnerem PI w tych przedsięwzięciach jest firma Lockheed Martin.

Zapraszam do lektury!

Marek Świerczyński

szef działu bezpieczeństwa
i spraw międzynarodowych
Polityka Insight

Spis treści

Jak rozszerzał się Sojusz Północnoatlantycki 4

Jak zmieniło się NATO od szczytu w Warszawie 5

Jak działały wojska NATO na wschodniej flance 7

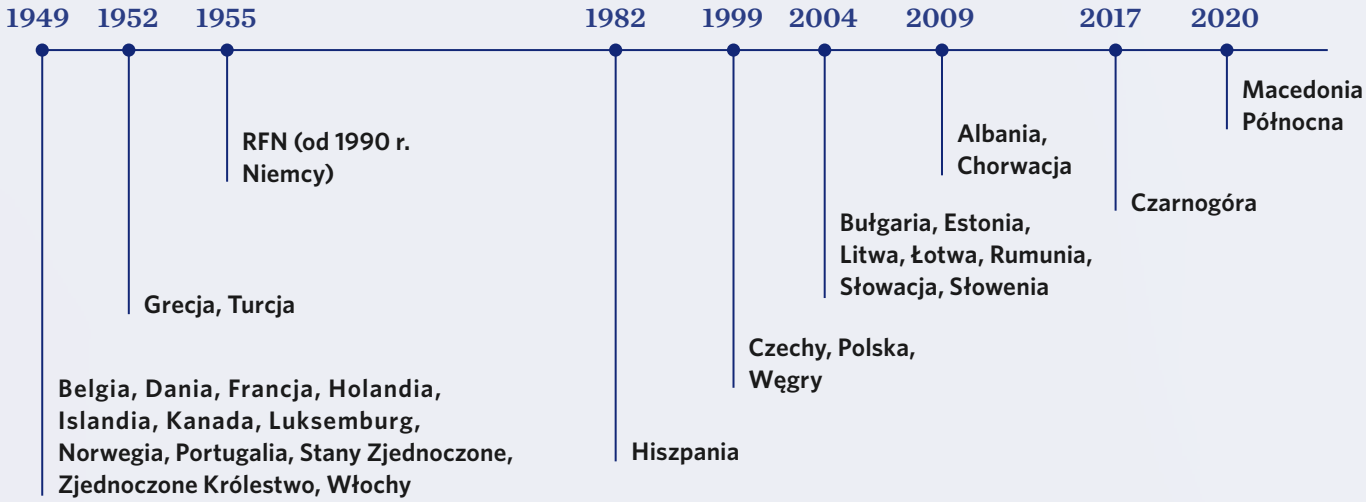
Jak NATO współdziała z Unią Europejską 9

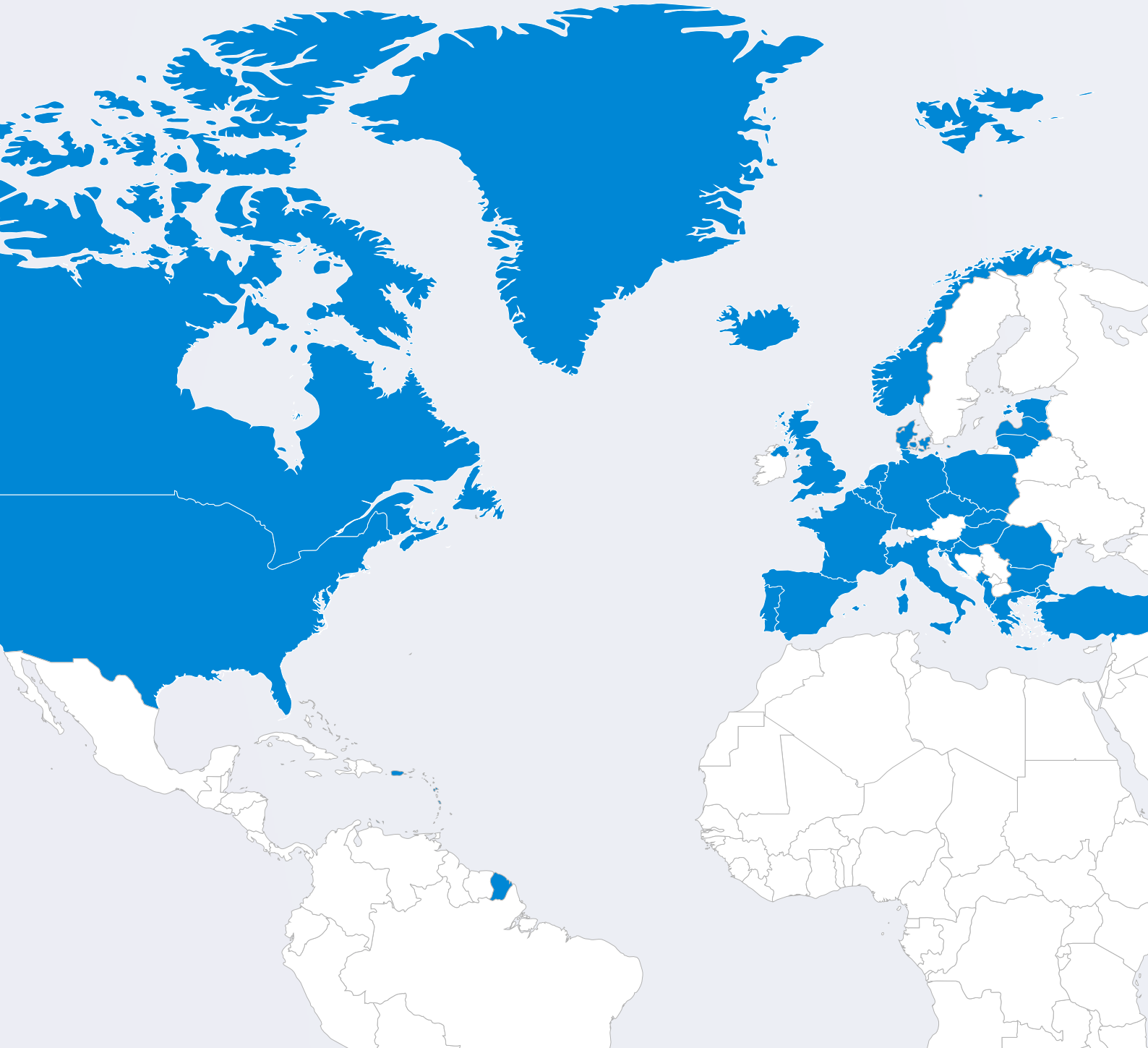
Jak układają się relacje NATO z Rosją 11

Jak po szczycie zmieniło się polskie wojsko 13

Jakie wyzwania czekają NATO 15

Jak rozszerzał się Sojusz Północnoatlantycki

Jak zmieniło się NATO od szczytu w Warszawie

Sojusz powrócił do roli zapory przed zagrożeniem ze wschodu. Pozwoliło to zacieśnić współpracę z USA i wzmocnić obronność w Europie.

Odstraszanie i obrona przed Rosją wyprzedziły inne zadania.

Po rozpadzie ZSRR w 1991 r. stopniowo zmniejszała się rola NATO jako obrońcy Europy - na przełomie XX i XXI w. Sojusz nawiązał bliższą współpracę z Rosją, formułowane były nawet postulaty jej przyjęcia do organizacji. W tym czasie NATO prowadziło operacje interwencyjne (np. 1999 r. w Kosowie) i stabilizujące (np. ISAF). Po agresji na Ukrainę w 2014 r. NATO zdało sobie sprawę, że ryzyko wojny z Rosją jest realne. Nieudana próba uregulowania konfliktu rosyjsko-ukraińskiego w procesie mińskim uświadomiła decydentom, że to zagrożenie jest trwałe. Stworzenie podstaw mechanizmu odstraszania i obrony z wysuniętą obecnością wojskową u granic Rosji zajęło Sojuszowi dwa lata - po szczycie w Warszawie misja obrony przed Rosją stała się niekwestionowanym pierwszoplanowym zadaniem NATO.

Wojskowe zaangażowanie Sojuszu przesunęło się na wschód Europy.

W misji wielonarodowych grup bojowych na wschodniej flance i w Rumunii bierze udział ok. 6 tys. żołnierzy z 23 krajów NATO. Wojska te tworzą korytarze przerzutu i zaopatrzenia, zapoznają się z rejonem odpowiedzialności i teatrem działań, integrują się z siłami zbrojnymi krajów-gospodarzy oraz oceniają siły i możliwości potencjalnego przeciwnika. W rozbudowanych i stworzonych od podstaw dowództwach szczebla taktycznego korpusu północno-wschodniego w Szczecinie, korpusu południowo-wschodniego w Sibiu, wielonarodowych dywizji w Elblągu, Adazi i Bukareszcie (czwarta ma być na Węgrzech) służy ponad 1 tys. oficerów, którzy są w stałym kontakcie z dowództwami połączonymi w Neapolu i Brunssum oraz naczelnym sztabem SHAPE w Mons.

Nastąpił wojskowy powrót Ameryki do Europy.

W obliczu kryzysu bezpieczeństwa i w reakcji na zwiększone potrzeby obronne NATO Ameryka zaczęła zwiększać wojskową obecność w Europie, mimo że do 2013 r. wycofywała z niej wojska i sprzęt. Od 2017 r. Amerykanie przywrócili obecność oddziałów pancernych, a od 2020 r. wznowili coroczne ćwiczenia o dużej skali (Defender Europe) połączone z przerzutem wojsk z USA. Samoloty i bezzałogowce rozpoznawcze USA niemal cały czas patrolują pogranicze NATO-Rosja, bombowce strategiczne wykonują przeloty wprost z USA i są wysyłane do europejskich baz, a amerykańska marynarka wojenna kilka razy w roku odbywa rejsy na Morze Czarne i Bałtyk. Sprzęt w wysuniętych magazynach uzbrojenia jest wymieniany na nowy, Pentagon inwestuje też w istniejące bazy wojskowe lub podpisuje umowy o budowie nowych, jak z Polską w 2020 r.

Rosną wydatki obronne państw członkowskich.

Sekretarz generalny NATO Jens Stoltenberg podliczył, że od 2014 r. Kanada i kraje europejskie zwiększyły wydatki obronne łącznie o 260 mld dolarów. Większość tego wzrostu przypada na okres od 2017 r. i zbiega się z presją, jaką na Europę wywierał prezydent USA w latach 2017-2021 Donald Trump. W tym czasie wymagane minimum 2 proc. PKB osiągnęło 9 krajów Europy, w tym większość z tzw. wschodniej flanki. Grecja, Zjednoczone Królestwo, Francja, Chorwacja, Estonia, Litwa, Łotwa, Rumunia i Polska przekraczają minimum. Najbardziej krytykowany przez Trumpa kraj - Niemcy - wydaje już na wojsko wyraźnie więcej niż Francja i rozpoczął intensywną modernizację sił zbrojnych.

Armie NATO więcej ćwiczą i podnoszą gotowość bojową.

Zwiększenie liczby i skali ćwiczeń było elementem wzmacnienia zdolności obronnych Sojuszu ustalonego w 2014 r. na szczycie w Walii. Po ustanowieniu w Warszawie wielonarodowych grup bojowych na wschodniej flance to one zaczęły być „punktami docelowymi" manewrów sojuszniczych i sił zbrojnych państw-gospodarzy. Podwyższaniu gotowości służy rotacyjna wymiana narodowych kontyngentów w batalionach eFP i tFP (wysunięta obecność) i wprowadzony w 2015 r. roczny dyżur sił szybkiego reagowania VJTF, które w 2018 r. osiągnęły pełną wielkość 5 tys. żołnierzy. Największymi ćwiczeniami NATO przeprowadzonymi w ostatnich latach były Trident Juncture 2018 z udziałem 50 tys. żołnierzy, 250 samolotów i 65 okrętów.

CO Z TEGO WYNIKA

Zmiany, jakie zaszły w NATO w ciągu ostatnich lat, oznaczają powrót Sojuszu do roli, jaką odgrywał przez większość XX wieku - militarnej bariery wobec zagrożenia ze wschodu i jednego z dwóch rywalizujących bloków polityczno-wojskowych. Trend wojskowego wzmocnienia będzie trwać, gdyż Sojusz musi dokończyć budowę struktur obronnych, a kraje członkowskie doinwestować siły zbrojne. Kolejną głęboką zmianę przynieść może jednak nowa koncepcja strategiczna, jeśli NATO uzgodni w niej podjęcie globalnych zadań i aktywne przeciwstawienie się Chinom.

Jak działały wojska NATO na wschodniej flance

Wielonarodowe grupy bojowe na wschodniej flance Sojuszu działają sprawnie jako wojskowy mechanizm. Problemem pozostaje to, kto ma kierować je do walki.

Dowódcy NATO lepiej dostosowują się do zadań na wschodzie.

Stała obecność wielonarodowych grup bojowych oznacza bezpośrednią i długotrwałą styczność z warunkami działań w Europie Środkowej oraz możliwościami bojowymi Rosji. Świadomość dowódców i decydentów politycznych wzrasta też przez rozmieszczenie własnych środków rozpoznania z krajów uczestniczących w misjach. Prowadzi to do wzmacniania uzbrojenia wojsk potencjalnie narażonych na atak ze wschodu - dlatego m.in. w grupie bojowej w Polsce zmotoryzowaną piechotę USA stacjonującą w Europie zastąpiły pancerne i zmechanizowane oddziały Gwardii Narodowej. Z kolei Brytyjczycy do grupy bojowej w Estonii okresowo wysyłają artylerię rakietową i śmigłowce bojowe. Lżejsze amerykańskie jednostki w Orzyszu testują nowy sprzęt: wozy Stryker uzbrojone w 30 mm działka.

Wzrósł poziom gotowości i współdziałania brygad krajów gospodarzy.

Włączenie kontyngentów z silnych, dobrze uzbrojonych i dowodzonych armii NATO w skład sił zbrojnych krajów mniejszych i słabszych sprawiło, że polepszyły się mechanizmy współpracy i procedury potrzebne szczególnie w momencie akcji pod presją czasu i zagrożenia. Działania na rzecz interoperacyjności przyspieszyły, a zmieniające się co sześć miesięcy zagraniczne wojska wymusiły intensywne szkolenie o wysokiej powtarzalności zadań. Nowo wysyłane jednostki muszą za każdym razem rozpoznawać teren, przyzwyczajać się do pogody i ćwiczyć alarmowe wyjścia na pozycje bojowe. W ten sposób brygady, do których dokooptowano wielonarodowe bataliony, stały się związkami taktycznymi o najwyższym stopniu gotowości, podwyższonej zdolności do reagowania, poprawionym zaopatrzeniu i najlepszej obsadzie.

Bataliony stały się punktem docelowym ćwiczeń NATO i dwustronnych.

Do wiarygodnej obrony potrzebne jest zgranie wysuniętych grup bojowych z lotnictwem i marynarką wojenną USA oraz siłami lądowymi reszty europejskich członków NATO. Ćwiczenia obejmują więc wsparcie uderzeniowe sił USA i Zjednoczonego Królestwa oraz koordynację działań z grupami morskimi NATO i kontyngentami lotniczymi wysyłanymi na Litwę i do Estonii w ramach patroli przestrzeni powietrznej nad Bałtykiem. Bataliony wojsk lądowych minimum dwa razy w roku ćwiczą naprowadzanie samolotów uderzeniowych, w tym amerykańskich bombowców strategicznych, oraz osłonę zrzutów spadochronowych i operacji desantu morskiego. W 2020 r. po raz pierwszy trenowane było przejście sił szybkiego reagowania NATO z Polski na Litwę.

Dla koordynacji grup bojowych NATO utworzyło nowe struktury dowodzenia.

Sojusz powołał nieistniejący wcześniej szczebel dywizji i powiększył personel nadrzędnego korpusu w Szczecinie (wyżej w łańcuchu dowodzenia jest tylko sztab operacji połączonych w Brunssum). Wielonarodowa dywizja dla Polski i Litwy ma siedzibę w Elblągu, a dla Łotwy i Estonii w duńskim Karup (z wysuniętym posterunkiem w Adazi). Obie dywizje podlegają wielonarodowemu korpusowi NATO w Szczecinie. Podobna struktura - dywizji i korpusu - jest w budowie na południowym odcinku wschodniej flanki: w Rumunii, Bułgarii, na Węgrzech i Słowacji. Rozbudowa struktur dowodzenia poprawiła ponadnarodową współpracę i planowanie ćwiczeń. Sprawiła też, że niewielkie jednostki są bardziej widoczne dla decydentów politycznych i wojskowych w Europie i USA.

CO Z TEGO WYNIKA

Pięć lat po ustanowieniu wzmocnionej wysuniętej obecności wojskowej NATO (*enhanced Forward Presence, eFP*) jest ona utrwalonym i sprawnie funkcjonującym mechanizmem wojskowym na poziomie taktycznym. Angażuje też politycznie najsilniejsze kraje Sojuszu w obronę najbardziej narażonych i najsłabszych państw. Nierozwiązanym problemem jest skomplikowany łańcuch dowodzenia, który może opóźniać i komplikować decyzje o użyciu wojsk. Każda grupa bojowa ma bowiem dowódców w kraju goszczącym, w NATO i we własnych siłach zbrojnych, a uruchomienie kolektywnej obrony zajmuje więcej czasu niż użycie sił zbrojnych w układzie narodowym czy porozumienie z najbliższym politycznie sojusznikiem.

Jak NATO współdziała z Unią Europejską

Koordynacja cywilno-wojskowa w Europie obejmuje coraz więcej obszarów. Unia i NATO zaczynają się uzupełniać, ale w przyszłości grozi im konkurencja o zasoby militarne.

NATO i Unia poszerzyły zakres współpracy.

Podpisana 8 lipca 2016 r. deklaracja Unii i NATO otworzyła nowy rozdział istniejącej od 2001 r. współpracy obu organizacji (wcześniej dotyczącej NATO i Unii Zachodnioeuropejskiej). W październiku 2016 r. uzgodnione zostały obszary współdziałania, m.in. zagrożenia hybrydowe, dezinformacja i cyberataki, ćwiczenia oraz kontrola migracji na Morzu Śródziemnym i granicach Unii. Ustalone zostały 42 wspólne przedsięwzięcia, a w 2017 r. lista ta została rozszerzona do 74 zadań. W 2020 r. do wcześniej uzgodnionych obszarów współpracy doszła walka z pandemią COVID-19. Od 2017 r. przygotowywane są coroczne raporty o postępach współdziałania; najnowszy ukazał się 3 czerwca.

Normą stały się częste konsultacje na wysokim szczeblu.

Przy okazji szczytu w Brukseli w lipcu 2018 r. Unia i NATO podpisały nową deklarację o współpracy, w której podkreślają zasadę niekonkurencyjnego wzmacniania swoich zdolności obronnych. Od tego czasu konsultacje polityczne przybrały na sile i zaczynają obejmować tematy istotne dla przyszłości obu organizacji: podejście do Chin, klimatu i nowych technologii. W grudniu 2020 r. sekretarz generalny NATO Jens Stoltenberg po raz pierwszy spotkał się z kolegium komisarzy Unii, a w lutym 2021 r. uczestniczył w unijnym szczycie. Wysoki przedstawiciel Unii ds. spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa brał udział w sesjach MinObr i MinZgr NATO.

Unia ułatwia mobilność wojskową wojskom NATO.

W czasie rozmieszczania wojsk, ćwiczeń i analizy teatru działań dowódcy NATO i USA przekonali się, że unijne i krajowe regulacje transportowe państw Unii utrudniają szybkie i w dużej skali przemiesz-

czanie kolumn sprzętu i ładunków uzbrojenia. Od 2017 r. realizowany jest więc plan działań na rzecz ułatwienia transportów wojskowych w krajach Unii, do którego NATO dostarcza dane dla dostosowania procedur i norm w celu przebudowy infrastruktury. Pod wpływem NATO Unia zgodziła się na udział USA w tych działaniach; Sojusz liczy też na finansowanie z budżetu Unii inwestycji podwójnego, cywilno-wojskowego przeznaczenia.

Agendy technologiczne NATO i Unii rozwijają sprzęt i uzbrojenie.

Europejska Agencja Obrony współpracuje z NATO Science and Technology Organization; działa też NATO-EU Capability Group. Największym realizowanym wspólnie projektem jest budowa rodziny bezzałogowców przeznaczonych do dozoru obszarów morskich (OCEAN2020). Unia koordynuje z NATO projekty PESCO i rozbudowę własnych zdolności obronnych przez udział przedstawicieli Sojuszu w przeglądach obronności CARD. Obie strony podkreślają, że robią to, by się uzupełniać, a nie ze sobą rywalizować.

Unia i NATO pomagają sąsiadom tworzyć struktury bezpieczeństwa.

Obie organizacje współpracują przy projektach prowadzonych na Ukrainie, w Mołdawii, Kosowie, Gruzji, Bośni i Hercegowinie, Jordanii i Tunezji. NATO i Unia mają w nich inne zadania, ale koordynacja doradztwa sprzyja tworzeniu przejrzystych i sprawnych instytucji bezpieczeństwa wojskowego i cywilnego, które są w stanie lepiej współpracować na forum europejskim i transatlantyckim. Misja doradcza Unii i misja szkoleniowa NATO współpracują w celu wymiany informacji o zagrożeniach i z powodu oszczędności w obszarach, w których ich zadania i kompetencje się pokrywały.

CO Z TEGO WYNIKA

Zapoczątkowana w Warszawie pogłębiona współpraca Unii Europejskiej i NATO przybiera kształt strategicznego partnerstwa i wzajemnie zazębiającego się mechanizmu. Walka z pandemią wykazała skuteczność wykorzystania zdolności wojskowych w cywilnym zarządzaniu kryzysowym, a skoordynowana reakcja na nieprzewidywalne zachowania Rosji i Białorusi wzmocniła wspólny przekaz Unii i NATO jako instytucji demokratycznego Zachodu. Obszarem konfliktu w przyszłości może być jednak zwiększanie „twardych" zdolności obronnych Unii, które będą konkurować z NATO o zasoby wojskowe państw członkowskich, a także presja USA, by NATO stawało się platformą globalnego oddziaływania politycznego.

Jak układają się relacje NATO z Rosją

Rosja wzmacnia jednostki u granic państw Sojuszu i prowadzi prowokujące ćwiczenia. Zamrożenie dialogu politycznego NATO-Rosja przypomina sytuację z zimnej wojny.

Dialog instytucjonalny jest zamrożony, przywódcy rozmawiają rzadko.

Praktyczna współpraca między Sojuszem a Rosją została zawieszona 1 kwietnia 2014 r. Powołana do życia w 2002 r. Rada NATO-Rosja zebrała się od tego czasu osiem razy, na szczeblu ambasadorów (w tym po szczycie NATO w Warszawie), a ostatni raz w lipcu 2019 r. Rozmowy telefoniczne i spotkania między najwyższym dowódcą sił NATO (SACEUR) a rosyjskim szefem sztabu generalnego są sporadyczne. Dialog NATO-Rosja przeniósł się na poziom dyplomatów, przedstawicieli sił zbrojnych i przywódców państw członkowskich. Najaktywniejsi są w nim europejscy liderzy Francji i Niemiec, najważniejszym rozmówcą dla Rosji pozostaje natomiast prezydent USA. Ostatnia rozmowa Joe Biden-Władimir Putin odbyła się 16 czerwca w Genewie (dwa dni po szczycie NATO) i nie przyniosła przełomu.

Rosja umacnia wojska na granicach krajów NATO.

Graniczący z Bałtykiem, Litwą i Polską obwód kaliningradzki był bastionem Rosji jeszcze przed agresją z 2014 r. Od tego czasu stacjonujące tam wojska lądowe zostały powiększone do wielkości dywizji i uzbrojone w nowy sprzęt: zmodernizowane czołgi, nowe okręty, pociski przeciwokrętowe i rakiety balistyczne Iskander. Podobne inwestycje Rosja realizuje na zagarniętym Ukrainie Półwyspie Krymskim - wiosną 2021 r. przemieściła na Krym pododdział spadochronowy i śmigłowców, rozbudowuje też bazę Floty Czarnomorskiej w Sewastopolu. Od 2021 r. Rosja utworzyła też osobny okręg wojskowy z Floty Północnej i jednostek rozmieszczonych w Arktyce w reakcji na obecność wojsk NATO i USA na północnej flance Sojuszu. W tym roku w zachodnim okręgu wojskowym ma powstać 20 nowych jednostek.

Rosyjska armia częściej ćwiczy alarmy bojowe.

Tzw. sprawdzenia gotowości szczególnie niepokoją NATO, gdyż nie muszą być wcześniej notyfikowane, a ich skala zależy tylko od decyzji Moskwy. Rosja potrafi zarządzać kilka tysięcy takich sprawdzeń i ćwiczeń w ciągu miesiąca (w kwietniu było ich 4 tys.). W rejonie Bałtyku, Morza Północnego i Morza Czarnego rosyjskie samoloty i okręty wykonują symulowane misje bombowe, często bez włączonych urządzeń lokalizacyjnych. W 2020 r. siły powietrzne państw NATO wykonały 350 przechwyceń samolotów w pobliżu granic Sojuszu. Formą strategicznej komunikacji rosyjskich zdolności są natomiast ćwiczenia Zapad, oparte na scenariuszach wojny z NATO (najbliższa edycja odbędzie się we wrześniu). Sygnałem ostrzegawczym dla NATO była też określana mianem ćwiczeń koncentracja 100 tys. wojsk rosyjskich u granic Ukrainy na wiosnę

Białoruś wtóruje Rosji w oskarżaniu NATO o agresję.

Przez minione pięć lat Rosja zarzucała NATO „otaczanie" jej przez bazy wojskowe w Polsce, krajach bałtyckich i Rumunii oraz prowokacyjne jej zdaniem ćwiczenia, jak Defender Europe. Od ponad dekady Rosja twierdzi też, że bazy obrony antyrakietowej NATO mogą służyć do ostrzelania jej pociskami manewrującymi Tomahawk. Po wyjściu USA z traktatu INF, ograniczającego zasięg pocisków rakietowych, Moskwa oskarżyła NATO o prowokowanie wyścigu zbrojeń i chęć rozmieszczenia pocisków, które mogą zagrozić rosyjskiej stolicy. Podobnie jak w czasie protestów w Kijowie, Rosja i Białoruś oskarżają kraje NATO (głównie Polskę i Litwę), USA i CIA o inspirowanie prodemokratycznych protestów na Białorusi i próbę obalenia Alaksandra Łukaszenki.

CO Z TEGO WYNIKA

Relacje NATO z Rosją przypominają dziś te z czasów zimnej wojny. Różni je mniejsza skala wojskowego zaangażowania obu stron i niewielkie ryzyko nuklearnego starcia mocarstw. Rozładowanie napięcia w najbliższej przyszłości jest mało prawdopodobne, gdyż Rosja nie zamierza zmieniać podejścia do zachodnich sąsiadów, a w NATO utrzymuje się konsens ws. odstraszania i obrony. Z Zachodu Europy i USA płyną jednak sygnały o gotowości do dialogu i porozumienia z Rosją, która w hierarchii strategicznych zagrożeń zaczyna ustępować Chinom. Jeśli porozumienie takie nastąpi kosztem bezpieczeństwa militarnego, zagrozi to wiarygodności NATO i zasieje nieufność wśród najbliższych sąsiadów Rosji co do intencji Zachodu.

Jak zmieniło się polskie wojsko

W Polsce stacjonuje pięć tysięcy sojuszniczych żołnierzy, siły zbrojne rozrastają się i przesuwają na wschód. NATO docenia jej inwestycje i wydatki obronne.

Sojusznicy wzmocnili brygadę na granicy z Rosją, Litwą i Białorusią.

Po szczycie do Polski trafiła wielonarodowa batalionowa grupa bojowa pod dowództwem Amerykanów. Oddział złożony z wojsk USA, Zjednoczonego Królestwa, Rumunii i Chorwacji (razem ok. 1100 żołnierzy) włączono do 15. brygady zmechanizowanej z Giżycka, będącej częścią 16. dywizji zmechanizowanej (zadania sojusznicze koordynuje utworzona w 2017 r. wielonarodowa dywizja NATO w Elblągu). Siły NATO stacjonują w Bemowie Piskim, a ćwiczą na poligonie w Orzyszu oraz przy granicy. Jest to rejon tzw. przesmyku suwalskiego, jedynego lądowego połączenia państw bałtyckich z resztą terytorium Sojuszu.

Polska inwestuje w obecność wojsk amerykańskich.

Pierwszych Amerykanów wysłano do Polski w kwietniu 2014 r., po rosyjskiej agresji na Ukrainę. Dzięki odbudowie amerykańskich sił w Europie, prowadzonej równolegle z NATO, od 2017 r. w Polsce stacjonują: brygada pancerna, śmigłowce i grupa logistyczna (4 tys. żołnierzy). W 2018 r. polski rząd zaproponował, żeby w Polsce stacjonowały na stałe duże jednostki USA. Plan ściągnięcia całej dywizji nie powiódł się, ale w 2018 r. USA przesunęły z Niemiec do Poznania dywizyjny posterunek dowodzenia, a w 2020 r. wysunięty sztab korpusu. Umowa z 2020 r. o rozbudowie infrastruktury wojskowej umożliwi stacjonowanie w Polsce do 20 tys. żołnierzy.

Polscy żołnierze są bardziej aktywni w NATO i w kraju.

Polskie jednostki weszły do dwóch wielonarodowych grup bojowych powołanych na warszawskim szczycie. W skład kontyngentu na Łotwie wchodzi kompania czołgów ze wsparciem logistycznym (ok. 170 żołnierzy), a w aRumunii stacjonuje kompania wozów bojowych Rosomak (ok. 230 żołnierzy). Są to misje trwałe (bez terminu zakończenia) i ciągłe - nowi żołnierze przyjeżdżają, zanim wyjadą poprzedni. Z kolei organizowane od pięciu lat w Polsce ćwiczenia są bardziej intensywne, realistyczne i mają większą skalę. Jednostki z zachodniej części kraju przemieszczają się na wschód, pokonując nawet 800-1000 km, obozują w terenie, a rzeki pokonują przez przeprawy pontonowe.

Wschodnia część kraju odzyskała znaczenie obronne.

W 2017 r. szef resortu obrony Antoni Macierewicz nakazał przesunięcie do Wesołej pod Warszawą dwóch batalionów najnowszych czołgów Leopard. Decyzja odnowiła historyczny spór o model obrony kraju i pokazała, że rządy PiS preferują obronę na granicach. We wrześniu 2018 r. Mariusz Błaszczak rozkazał utworzyć na wschodzie nową 18. dywizję zmechanizowaną wojsk lądowych. Powstała ona z dwóch istniejących i jednej nowo powołanej brygady; stacjonuje w garnizonach rozsianych od Podlasia po Małopolskę. Błaszczak zlecił też wzmocnienie kadrowe i sprzętowe (niezrealizowane) pułku artylerii przeciwpancernej w Suwałkach, który ma walczyć na przesmyku suwalskim.

Powstał ochotniczy WOT, wojska operacyjne rosną.

Na fali obaw przed rosyjską agresją i większego zainteresowania służbą w wojsku w 2016 r. Ministerstwo Obrony zaczęło tworzyć wojska obrony terytorialnej. Ten osobny, piąty rodzaj sił zbrojnych podporządkowano resortowi, a nie sztabowi generalnemu. Pierwotnie zakładano, że WOT miał do 2019 r. liczyć 53 tys. żołnierzy. Plan się nie udał, więc tworzenie i szkolenie brygad wydłużono do 2025 r. (dziś liczą one ok. 30 tys. ochotników i żołnierzy zawodowych). WOT odegrał dużą rolę w walce z pandemią i zastępuje obronę cywilną. Równolegle wojsko rekrutuje do jednostek operacyjnych, które powiększyły się o 10 tys. w ciągu pięciu lat.

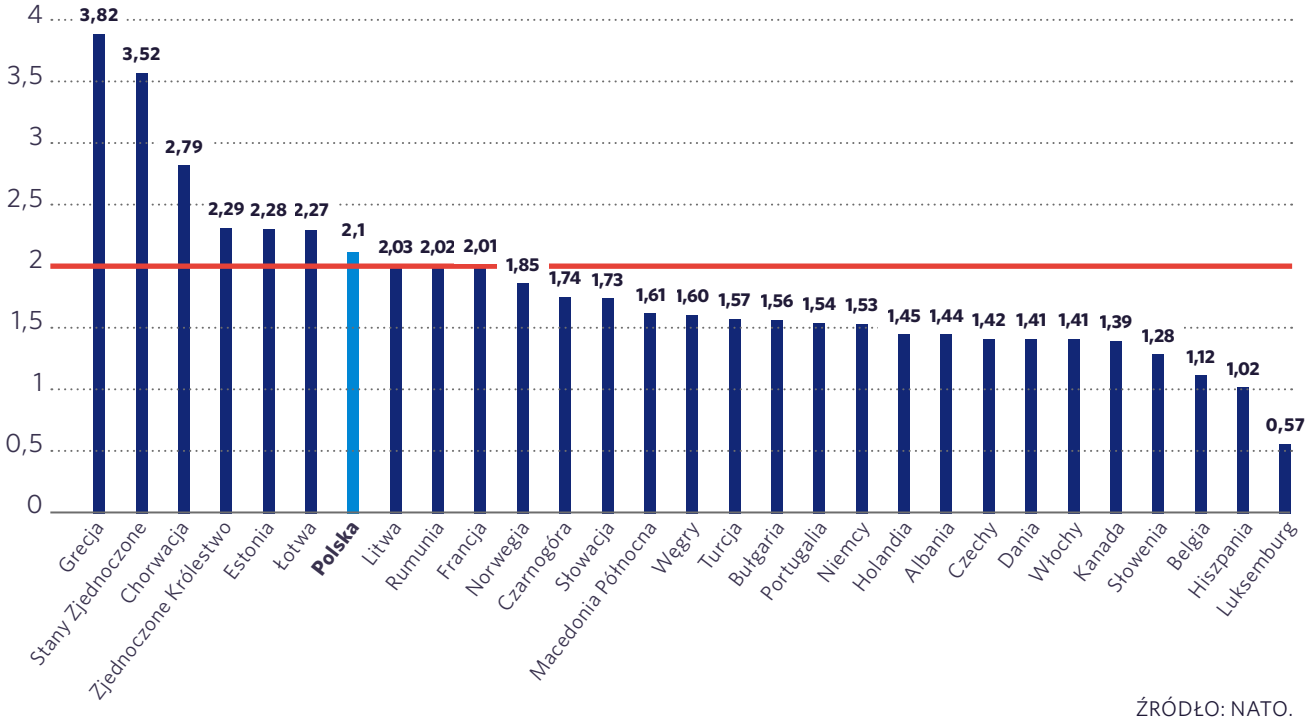
CO Z TEGO WYNIKA

Polska od pięciu lat wdraża trzy plany wzmocnienia obronności: sojuszniczy - w NATO, dwustronny - z USA i samodzielny - rozbudowy i modernizacji własnego wojska. Szczyt w Warszawie poprawił współpracę z sojusznikami, ale inwestycje w armię planowano już wcześniej. Polska była od dawna blisko wymaganych 2 proc. PKB (za rok bieżący) na wydatki obronne, a od 2018 r. je osiąga i dziś wydaje na wojsko równowartość 12 mld dolarów rocznie. Wysiłek ten jest doceniany w NATO i choć część sojuszników krytykuje inne aspekty polityki PiS, w kwestiach obronnych Polska uchodzi za lidera.

Jakie wyzwania czekają NATO

NATO musi znaleźć swoje miejsce wobec rywalizacji USA-Chiny i zmian technologicznych. Pomoże w tym nowa koncepcja strategiczna, ale wiele zależy od samych krajów członkowskich.

WYDATKI OBRONNE PAŃSTW NATO W 2020 (JAKO PROC. PKB)

ŹRÓDŁO: NATO.

Ustalenie roli NATO jako sojuszu polityczno-wojskowego Zachodu.

Najważniejszą kwestią jest to, czy NATO ma się skupiać na obronie i utrzymaniu stabilności obszaru mandatowego: zachodniej części północnej półkuli, czy ma wejść w rolę globalnego obrońcy instytucji, wartości i ładu świata zachodniej demokracji. Częściowo Sojusz odgrywał taką rolę w globalnej wojnie z terroryzmem, a domeny takie jak kosmos i cyberprzestrzeń również wymuszają działania poza tradycyjnymi granicami. W praktyce chodzi jednak o zaangażowanie NATO po stronie USA w konfrontacji z Chinami, która z czasem może doprowadzić do kryzysu lub konfliktu zbrojnego poza Europą. Kraje, które NATO widzą głównie jako obrońcę przed Rosją, będą przeciwne rozszerzaniu jego zadań.

Rozwiązanie problemu deficytu wydatków obronnych.

W perspektywie następnych pięciu lat państwa NATO staną przed koniecznością wywiązania się ze zobowiązania podjętego na szczycie w Walii o przeznaczaniu na obronność minimum 2 proc. PKB w rocznych budżetach. Obecnie wymóg ten spełnia 10 z 30 członków NATO, 13 krajów wydaje między 1,4 a 1,6 proc. PKB, a trzy - około 1 proc. W praktyce więc szanse spełnienia obietnicy są nikłe, a Sojusz nie jest w stanie wymusić zwiększenia krajowych budżetów. Niezrealizowanie zobowiązania wydatkowego przyniesie NATO wizerunkową porażkę i utratę części wiarygodności. Pozostawienie funduszy na obronność na obecnym poziomie nie utrzyma też przewagi Sojuszu nad rywalami takimi jak Rosja i Chiny.

Wprowadzenie wielodomenowej obrony i odstraszania.

W wojskowej doktrynie dominuje pogląd, że współczesna wojna i działania hybrydowe nieprzekraczające progu konfliktu zachodzą jednocześnie na lądzie, w powietrzu, na morzu, w kosmosie, w cyberprzestrzeni i w sferze obiegu informacji. Współczesne armie przestawiają się więc z działań w tradycyjnych trzech domenach fizycznych na operacje wielodomenowe i dostosowują do nich kształt sił i dowództw, wyszkolenie, sprzęt i założenia obronne na wszystkich poziomach. Taki proces czeka też NATO, a będzie oznaczać przebudowę i powiększenie dowództw, wzmocnienie sojuszniczego komponentu kosmicznego i cybernetycznego oraz silniejszy nacisk na walkę informacyjną i rozpoznanie w sieciach łączności.

Utrzymanie przewagi technologicznej w sferze wojskowej i cywilnej.

W ostatnich dwóch dekadach Zachód utracił monopol w najnowocześniejszej technice wojskowej. Aby skutecznie rywalizować z Chinami i Rosją, NATO musi przejść rewolucję technologiczną, której wyrazem będą szósta generacja samolotów wielozadaniowych, upowszechnienie autonomicznych bezzałogowców latających, morskich i lądowych oraz zastosowanie sztucznej inteligencji w rozpoznaniu, dowodzeniu i zwalczaniu zagrożeń. Ponieważ wojna przyszłości może nie ograniczać się do starć militarnych, ochrona i obrona infrastruktury krytycznej (telekomunikacyjnej, energetycznej, transportowej, zdrowotnej, żywnościowej) przed atakami fizycznymi i cybernetycznymi będzie równie ważna co stan sił zbrojnych.

Znalezienie nowego modelu współpracy z krajami aspirującymi.

Ukraina, Gruzja, Bośnia i Hercegowina oraz Mołdawia starają się o członkostwo w NATO od ponad dekady i nic nie wskazuje na to, by w najbliższych latach weszły do Sojuszu. Formalnie utrzymywana polityka otwartych drzwi spotyka się z oporem przed kolejnym rozszerzeniem w stolicach wielu ważnych państw członkowskich. Szczególnie problematyczna jest sytuacja Ukrainy i Gruzji, których aspiracjom wejścia do NATO przeciwstawia się Rosja, w Mołdawii z kolei stacjonuje rosyjski kontyngent w Naddniestrzu. Pozostawienie krajów kandydujących w wiecznej poczekalni grozi zniechęceniem ich społeczeństw i zmniejszeniem możliwości miękkiego oddziaływania Zachodu w rywalizacji z Rosją czy Chinami.

CO Z TEGO WYNIKA

Większość powyższych tematów będzie omawiana w toku dyskusji nad nową koncepcją strategiczną, którą Sojusz przyjmie w 2022 r. na szczycie w Madrycie. Kwestie wojskowe są podejmowane w cyklicznym procesie planowania obronnego i powiązanego z nim rozwoju sił zbrojnych krajów członkowskich. Skala finansowania zadań obronnych, inwestycje w nowe technologie, podejście do globalnych rywali czy rozszerzania NATO to jednak kwestie zależące od polityki członków NATO i uzgodnień między nimi. NATO sprosta więc wyzwaniom przyszłości w takim stopniu i tempie, na jaki pozwolą decyzje jego 30 członków i ich porozumienie.

PARTNER

LOCKHEED MARTIN

Koncern Lockheed Martin to zaufany partner wspierający interesy narodowe Polski od ponad 20 lat. Nasza wspólna historia rozwoju polskiego przemysłu lotniczego i obronnego jest imponująca. Współpracujemy z Polską przy wielu kluczowych programach z zakresu obronności i bezpieczeństwa. Są to m.in. samoloty myśliwskie, systemy obrony przeciwrakietowej i precyzyjnego rażenia, radary i śmigłowce wojskowe i użytkowe.

www.lockheedmartin.com

POLITYKA INSIGHT

POLITYKA INSIGHT to pierwsza w Polsce platforma wiedzy dla liderów biznesu, decydentów politycznych i dyplomatów. Działa od 2013 r. i ma trzy linie biznesowe: wydaje serwisy analityczne dostępne w abonamentach (PI Premium, PI Finance oraz PI Energy&Climate Weekly), przygotowuje opracowania, prezentacje i szkolenia na zlecenie firm, administracji publicznej i organizacji międzynarodowych oraz organizuje debaty tematyczne i konferencje.

www.politykainsight.pl

Warszawa, czerwiec 2021 r.

Serwisy analityczne Polityki Insight. Dowiedz się więcej przed innymi.

PI Premium

Jedyny w Polsce codzienny, dwujęzyczny serwis analityczny o polskiej, europejskiej i globalnej polityce i gospodarce dla liderów biznesu, polityków i dyplomatów.

PI Energy

Codzienny serwis dla profesjonalistów sektora energetycznego oraz doradców i prawników obsługujących branżę. Nasłuch ze spółek, zmiany regulacyjne, trendy technologiczne, personalia.

PI Energy & Climate WEEKLY

Cotygodniowa selekcja najważniejszych informacji i analiz o branży energetycznej, transformacji energetycznej oraz polskich i europejskich regulacjach. Po angielsku.

PI Finance

Cotygodniowy przegląd wiadomości o sektorze finansowym – regulatorach, bankach, ubezpieczycielach i funduszach. Wyniki, transakcje, produkty, personalia.

Zamów dostęp próbny:

Dagmara Bochyńska
starszy manager ds. sprzedaży i obsługi klienta

d.bochynska@politykainsight.pl
+48 691 916 986

POLITYKA INSIGHT